

**UCHWAŁA NR LXXVI/778/2023
RADY MIEJSKIEJ W SWARZĘDZU**

z dnia 29 sierpnia 2023 r.

**w sprawie przyjęcia do realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy
Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 40 z późn. zm.), w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 z późn.zm.) Rada Miejska w Swarzędzu uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 - 2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały, który jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Swarzędz na lata 2023-2030.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Swarzędz.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Załącznik do uchwały Nr LXXVI/778/2023
Rady Miejskiej w Swarzędzu
z dnia 29 sierpnia 2023 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2023 – 2025**

Spis treści

1. Wprowadzenie.
2. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Swarzędz w odniesieniu do danych ogólnopolskich.
  - 2.1. Charakterystyka gminy Swarzędz.
  - 2.2. Analiza danych statystycznych dotyczących problemu przemocy w gminie Swarzędz w odniesieniu do danych ogólnopolskich w latach 2020-2022.
  - 2.3. Podmioty instytucjonalne i zasoby ludzkie oraz działania przewidziane w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.
  - 2.4. Działania podejmowane na terenie Gminy Swarzędz w latach 2020-2023 - jako odpowiedź zdiagnozowanych problemów i potrzeb.
3. Prezentacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.
  - 3.1. Zasady działania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.
  - 3.2. Adresaci Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.
  - 3.3. Analiza SWOT.
  - 3.4. Cel strategiczny Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.
  - 3.5. Cele szczegółowe Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025 wypracowane w oparciu o założenia strategicznego celu programowego.
  - 3.6. Działania zwiększające szanse na osiągnięcie celów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.
4. Wskaźniki.
5. Przewidywane efekty Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.
6. Źródła finansowania.
7. Monitoring i ewaluacja.

1. WPROWADZENIE.

Rodzina ma swój szczególny wymiar, ponieważ to ona powinna swym członkom gwarantować bezpieczny i harmonijny rozwój kształtujący osobowość człowieka, jego system norm i wartości. Tradycje, zwyczaje rodzinne mają wpływ nie tylko na model życia rodzinnego, ale przenoszą się na relacje i funkcjonowanie człowieka w innych płaszczyznach życia społecznego.

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowania postaw i zachowań społecznych zagrażających bezpieczeństwu, w tym przemocą domową. Każdy intuicyjnie rozumie, czym jest przemoc w rodzinie. Istnieje ustawowa definicja tego zjawiska. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej charakteryzuje przedmiot swoich regulacji i odniesień. Nowelizacja ustawy antyprzemocowej zmienia ustawową terminologię. Dotychczasowe pojęcia - „przemoc w rodzinie” zastąpiono terminem „przemoc domowa”, „ ofiara” to „osoba doznająca przemocy domowej”, Ustawowej definicji doczekało się także pojęcie „osoby stosującej przemoc domową” wcześniej nazywaną „sprawcą”. Zmienił się (rozszerzył) również krąg osób objętych ochroną, niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania. Najważniejsza zmiana z punktu widzenia bezpieczeństwa małoletnich to uznanie małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej jako „osoby doznającej przemocy domowej”. Ponadto nowelizacja zmienia m.in. procedurę „Niebieskie Karty” i wprowadza programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową, a także programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową.

Zgodnie z nowelą, definicja przemocy domowej brzmi: " należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej. Nowelizacja wprowadza do powyższej definicji nowe elementy: żeby dane działanie lub zaniechanie było uznane za przemoc domową musi wykorzystywać przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną (także połączenie takich przewag) osoby stosującej przemoc nad osobą doznającą przemocy domowej.

W szczególności, przemocą domową będą działania lub zaniechania:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,

d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,

e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Nowelizacja Ustawy rozszerza katalog osób doznających przemocy domowej. Obejmować on teraz będzie:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletniego, wobec którego jest stosowana przemoc domowa lub który jest świadkiem przemocy domowej wobec innych osób.

Za specjalistami z Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie warto wspomnieć rodzaje przemocy:

1. Fizyczną – jej istotą jest naruszenie nietykalności fizycznej, polegającej na zachowaniach intencjonalnych, prowadzących do uszkodzenia ciała lub niosących takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. "policzek", przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp.;

2. Psychiczną – polega na naruszeniu godności osobistej. Osoba stosująca przemoc psychiczną wykorzystuje: groźby, poniżanie, obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp. Celem nadrzędnym tego rodzaju zachowań jest sprawowanie kontroli nad ofiarą;
3. Seksualną – to działanie mające na celu naruszenie sfery intymnej drugiego człowieka. Polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Do najczęstszych zachowań przemocowych w tej sferze należą: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.;
4. Ekonomiczną – jej istotę stanowi naruszenie własności drugiej osoby. Wiąże się z celowym niszczeniem dóbr materialnych, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Do najbardziej rozpowszechnionych działań w ramach przemocy ekonomicznej należą: pozbawianie lub ograniczanie możliwości podejmowania pracy i uzyskania samodzielności finansowej, zabieranie, wydzielanie środków finansowych wypracowywanych przez osoby doznające przemocy, niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.;
5. Zaniedbanie – polega na niezaspokajaniu podstawowych potrzeb emocjonalnych, fizycznych i materialnych, np. niedawaniu środków na utrzymanie, pozbawianiu jedzenia, ubrania, schronienia, braku pomocy w chorobie, nieudzieleniu pomocy, uniemożliwianiu dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, toalety, itp.

Mówiąc o przemocy należy pamiętać, iż jest ona zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie, jest ona obecna w codziennym życiu. Zjawisko przemocy dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji, m.in. placówek m.in. placówek oświatowych, opiekuńczo - wychowawczych, służby zdrowia, pomocy

społecznej, instytucji porządku publicznego, organizacji pozarządowych. Każde z nich ma do czynienia z innym aspektem zjawiska i tylko zintegrowanie wszelkich zasobów jednostek i organizacji daje szansę stworzenia jednolitej strategii wsparcia oraz zdecydowanego podniesienia skuteczności udzielanej pomocy.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 **Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej** do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zatem, redakcja niniejszego dokumentu stanowi wypełnienie jednego ze wskazań ustawy, pozwala jednocześnie na dokonanie szczegółowej analizy problemu oraz prezentuje konkretne metody przeciwdziałania przemocy występującej w społeczności lokalnej, jaką tworzą na co dzień mieszkańcy gminy Swarzędz.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej jest kontynuacją działań podejmowanych w ramach realizacji wcześniejszego dokumentu, obejmującego lata 2021-2023. Istotnym elementem programu jest zatem dalsze wprowadzanie w życie działań, mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz promowanie metod wychowawczych bez używania przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, a także upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy, zarówno osobom doznającym przemocy, jak i stosującym przemoc domową.

Poniżej wymieniono podstawowe akty prawne podejmujące temat przeciwdziałania przemocy i regulujące postępowanie różnych podmiotów w stosunku do osób stosujących przemoc domową oraz osób doznających przemocy domowej. Stanowią one również fundament prawny dla zapisów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej. Są to:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997r., Nr 78, poz. 483 ze zm.),

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Postępowania Karnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1359 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 165, z późn. zm.),

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023r., poz. 172),

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 571),

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r., Nr 209, poz. 1245).

Treść i postanowienia zawarte w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej są spójne z najważniejszymi krajowymi i lokalnymi dokumentami podejmującymi problem przemocy w rodzinie, tj.:

1. Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2023 rok,
2. Wielkopolskim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025,
3. Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Poznańskim na lata 2021-2026,
4. Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Swarzędz na lata 2023-2030,
5. Gminnym Programem Wspierania Rodziny dla Gminy Swarzędz na lata 2023-2025,

6. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025.

2. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE SWARZĘDZ W ODNIESIENIU DO DANYCH OGÓLNOPOLSKICH.

Diagnozę problemu sporządzono na podstawie danych zastanych – wyników badań i raportów dotyczących problemu przemocy w Polsce, a także w oparciu o dane statystyczne pozyskane od wymienionych poniżej podmiotów:

- Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu,
- Komisariatu Policji w Swarzędzu,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu,
- Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Swarzędzu,
- Ośrodka Pomocy Społecznej w tym, Sekcji Profilaktyki Uzależnień i Animacji Społecznej, Sekcji Aktywizacji i Wspierania Rodziny.

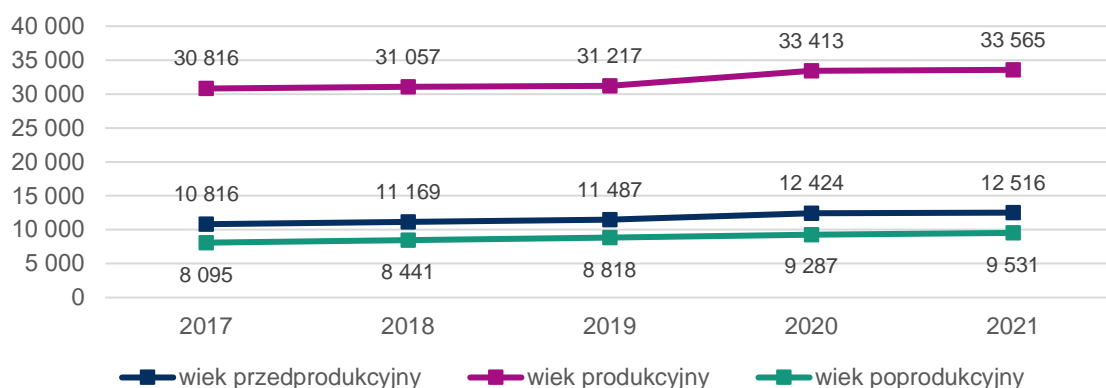
2.1. Charakterystyka Gminy Swarzędz.

Struktura demograficzna Gminy:

Gmina Swarzędz jest gminą miejsko-wiejską położoną w centralnej części województwa wielkopolskiego, we wschodniej części powiatu poznańskiego.

W 2021 roku Gminę Swarzędz zamieszkiwało 55 612 osób. Była to najliczniejsza gmina w powiecie poznańskim – jej mieszkańcy stanowili 13% wszystkich mieszkańców powiatu. Od kilku lat obserwuje się systematyczny wzrost liczby mieszkańców Swarzędza i okolicznych sołectw.

Wykres 1. Struktura ludności w Gminie Swarzędz w latach 2017-2021

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Swarzędz na lata 2023-2030.

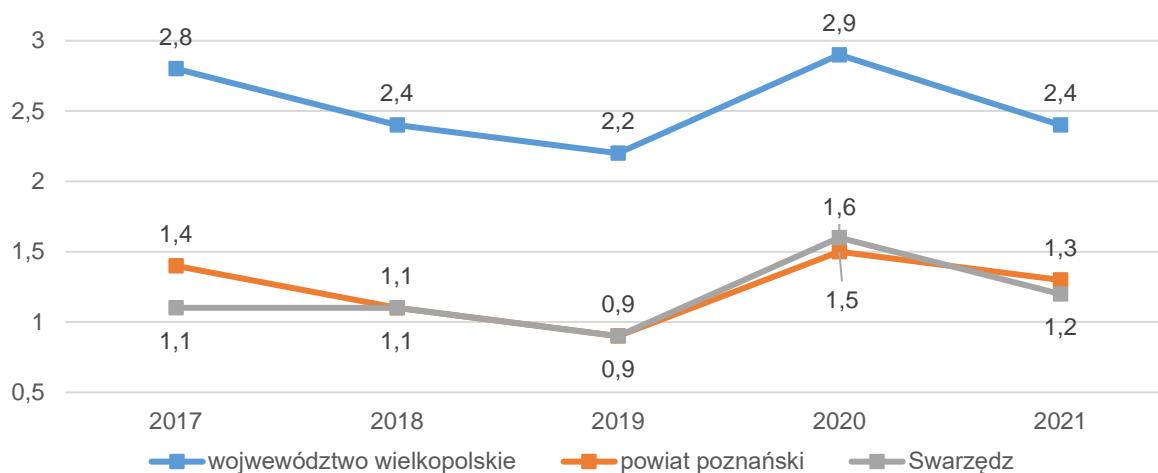
Istotnym wskaźnikiem demograficznym jest procent mieszkańców w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem, czyli osób stanowiących główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego. W Gminie Swarzędz wskaźnik ten ulega tendencji spadkowej, co świadczy o zmniejszającej się liczbie mieszkańców w wieku 25-34 lat. Ponadto dynamika zmian jest wyższa na terenie Gminy niż w powiecie i województwie, co jest sytuacją niekorzystną. Wynika to prawdopodobnie z tego, iż osoby młode, np. po ukończeniu studiów nie wracają do domu rodzinnego, tylko pozostają w mieście m.in. w Poznaniu.

Rośnie z kolei współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi. Oznacza to, iż corocznie zwiększa się udział seniorów w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. Jest to tendencja charakterystyczna dla całego kraju. Sprawia ona, że należy zwrócić większą uwagę na potrzeby osób starszych.¹

Udział osób bezrobotnych w całkowitej liczbie osób w wieku produkcyjnym w Gminie Swarzędz utrzymuje się na poziomie zbliżonym do średniej w powiecie poznańskim. Stopa bezrobocia w Gminie i powiecie jest niższa niż średnio w województwie wielkopolskim. Ma to związek z większymi możliwościami uzyskania satysfakcjonującego zatrudnienia na terenie gmin wchodzących w skład powiatu poznańskiego niż mniej rozwiniętych i bardziej oddalonych od centralnego ośrodka wojewódzkiego, jakim jest miasto Poznań. Ponadto samo miasto oferuje szeroką ofertę zatrudniania w jego obrębie.

¹ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Swarzędz na lata 2023-2030

Wykres 2. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Swarzędz na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Swarzędz na lata 2023-2030.

W ostatnich 3 analizowanych latach (2019-2021) liczba osób bezrobotnych również ulegała wahaniom, lecz zaobserwować można tendencję wzrostową – liczba osób bezrobotnych zwiększyła się z 284 osób w 2019 roku do 418 osób w roku 2021. Zdecydowanie najwyższym wynikiem na tle porównywanych lat charakteryzuje się rok 2020, kiedy to liczba osób bezrobotnych wzrosła do 538. Prawdopodobnie było to spowodowane sytuacją epidemiologiczną na świecie – pandemia COVID-19 wpłynęła na utratę zatrudnienia w kraju, ale również ograniczyła możliwość wyjazdu do pracy za granicę.

W podziale na płeć wśród osób niezatrudnionych dominują kobiety (udział bezrobotnych kobiet w całkowitej liczbie osób bezrobotnych w Gminie Swarzędz wynosi około 60%). Większy odsetek kobiet wśród osób poszukujących pracy wynika m.in. z obowiązków macierzyńskich i zachowania tradycyjnego podziału ról w małżeństwie, gdzie to kobieta opiekuje się gospodarstwem domowym, a mężczyzna utrzymuje dom. Problemem może być również niechęć pracodawców do zatrudniania kobiet wychowujących małe dzieci lub potencjalnie mogących zostać matkami w najbliższym czasie. Trudniejszy jest także powrót do aktywności zawodowej kobiet po przerwie związanej z macierzyństwem. Należy jednak mieć na uwadze również sytuację, w której kobiety nie chcą podejmować zatrudnienia i z własnego wyboru pozostają bezrobotne.²

Głównymi powodami trudnej sytuacji życiowej mieszkańców Gminy Swarzędz są: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwała lub

² Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Swarzędz na lata 2023-2030.

ciężka choroba, niepełnosprawność oraz ubóstwo. W poniższej tabeli wyszczególniono powody przyznawania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy Swarzędz.

Tab. 1. Powody przyznania pomocy mieszkańcom Gminy Swarzędz w latach 2019-2021

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	2019	2020	2021
UBÓSTWO	193	192	175
SIEROCTWO	0	0	0
BEZDOMNOŚĆ	40	35	30
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	64	46	57
w tym: wielodzietność	33	18	28
BEZROBOCIE	75	78	76
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	241	231	229
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	446	403	413
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	419	428	455
w tym: rodziny niepełne	84	69	71
w tym: rodziny wielodzietne	32	32	45
PRZEMOC W RODZINIE	3	2	3
UZALEŻNIENIE OD ALKOHOLU	48	34	36
UZALEŻNIENIE OD NARKOTYKÓW	2	0	6
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	11	6	5
ZDARZENIE LOSOWE	0	3	3
SYTUACJA KRYZYSOWA	0	0	4

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Swarzędz na lata 2023-2030. ³

³ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Swarzędz na lata 2023-2030

2.2. Analiza danych statystycznych dotyczących problemu przemocy w Gminie Swarzędz w odniesieniu do danych ogólnopolskich w latach 2020-2022.

Organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej, oddziaływania na osoby stosujące przemoc domową oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, w szczególności przyczyn i skutków przemocy domowej oraz metod i form pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Ustawa nakłada także na gminy obowiązek tworzenia zespołów interdyscyplinarnych do spraw przeciwdziałania przemocy domowej, które realizują działania w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, mającą na celu udzielenie pomocy i wsparcia rodzinom uwikłanym w problem przemocy domowej.

Podstawowym zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest realizacja działań określonych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, a także integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz ochrony osób doznających przemocy domowej oraz specjalistów i podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Zadania te są wykonywane w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury "Niebieskie Karty";
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;

9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;

10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń

Zespół interdyscyplinarny **powołuje** grupy diagnostyczno-pomocowe, których celem i zadaniem jest rozwiązywanie problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej w indywidualnych przypadkach. W skład grupy diagnostyczno-pomocowej obligatoryjnie wchodzi:

- 1) pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej;
- 2) funkcjonariusz Policji,

mogą także wchodzić:

- 1) pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 2) asystent rodziny;
- 3) nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego;
- 4) osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny;
- 5) przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W sprawach żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową stosujących przemoc domową w skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi także żołnierz Żandarmerii Wojskowej.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych. Zadania grup diagnostyczno-pomocowych to w szczególności:

- 1) dokonanie, na podstawie procedury "Niebieskie Karty", oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 2) realizacja procedury "Niebieskie Karty" w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury "Niebieskie Karty" pod jej nieobecność;
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;

- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń;
- 7) monitorowanie sytuacji osób doświadczających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury "Niebieskie Karty";
- 8) zakończenie procedury "Niebieskie Karty";
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
  - a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury "Niebieskie Karty",
  - b) wszczęcia procedury "Niebieskie Karty";
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury "Niebieskie Karty".

Analiza problemu przemocy na terenie Gminy Swarzędz została oparta o sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w latach 2021-2023, sprawozdawczość Zespołu Interdyscyplinarnego i Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu oraz Komisariatu Policji w Swarzędzu.

Analizując dane zawarte w sprawozdaniu z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2022 wynika, że Program ukierunkowany był przede wszystkim na zadania mające na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez rozwój działań profilaktycznych, udzielanie profesjonalnej pomocy osobom doświadczającym przemocy oraz zintensyfikowanie działań ukierunkowanych na osoby stosujące przemoc.

Badanie zrealizowane w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pokazało, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jak i mechanizmów doświadczania przemocy. Na poziomie deklaracyjnym zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemocy w rodzinie w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy. Badanie pokazało, że ok. 85%–90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Nadal jednak ok. 10% dorosłych osób uznaje różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne. Kobiety i mężczyźni nieco różnią się w tym, jak postrzegają przemoc. W największym stopniu różnice dotyczą stwierdzenia „Rodzice mają

prawo bić swoje dzieci”, z którym zgadza się 13% mężczyzn i 5% kobiet. Ogólną regułą jest to, że mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność analizowanych w badaniu przejawów przemocy.

Najbardziej kontrowersyjna opinia na temat przemocy w rodzinie to stwierdzenie „Ofiary przemocy w rodzinie akceptują swoją sytuację”. W tym przypadku Polacy są podzieleni niemal po równo – ok. 40% zgadza się z tym poglądem i tyle samo osób się nie zgadza, pozostałe osoby nie mają wyrobionego zdania.

Osoby, które uważają, że z różnych powodów lepiej nie wtrącać się w życie rodzin dotkniętych przemocą, stanowią około kilkunastu procent ogółu społeczeństwa. Zdaniem ekspertów w praktyce waga tego problemu jest większa, bo ludzie, którzy realnie obserwują przemoc w swoim otoczeniu, rzeczywiście boją się reagować lub też nie wiedzą, co powinni i mogą zrobić. Jak wynika z „Ogólnopolskiej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie”, według Polaków, przemoc w rodzinie jest zjawiskiem stosunkowo częstym. W opinii ankietowanych najbardziej rozpowszechniona jest przemoc psychiczna. 9% osób (a więc co jedenasta) sądzi, że dotyczy niemal każdego gospodarstwa domowego, a kolejne 25% jest zdania, że dotyczy dużej części tj. ponad połowy. Z drugiej strony, co dziesiąta osoba uważa, że to zjawisko, które występuje bardzo rzadko (8%) lub wcale (2%). Jeśli chodzi o przemoc fizyczną, to - jako zjawisko co najmniej częste - postrzega ją 24% badanych, a jako bardzo rzadkie lub w ogóle nie występujące - 15%. Obecnie zdecydowana większość Polaków uważa, że prawo w Polsce w niedostatecznym stopniu chroni osoby doznające przemocy w rodzinie (72%) oraz, że pomaganie osobom krzywdzonym jest obowiązkiem moralnym każdego człowieka (76%). Osoby, które uważają, że z różnych powodów lepiej się nie wtrącać w życie rodzin dotkniętych przemocą, stanowią około kilkunastu procent ogółu społeczeństwa. Zdaniem ekspertów w praktyce waga tego problemu jest większa, bo ludzie, którzy realnie obserwują przemoc w swoim otoczeniu, rzeczywiście boją się reagować lub też nawet nie wiedzą, co powinni zrobić. Z tego względu działania edukacyjne i kampanie społeczne powinny koncentrować się również na świadkach przemocy i na tym, jak należy reagować, gdy widzi się coś niepokojącego⁴.

Funkcjonariusze Policji w 2022 r. wypełnili łącznie 61645 formularzy „Niebieska Karta – A”. Liczba osób, co do których istniało podejrzenie, że były dotknięte przemocą wyniosła ogółem 71631, z czego 51935 stanowiły kobiety, 10982 osoby małoletnie, zaś 8714 mężczyźni. W 2021 roku dane były zbliżone; formularzy „Niebieska Karta – A” wypełniono ogółem 64250. Wówczas liczba osób, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą ogółem wyniosła 75761, w tym 55112 stanowiły

---

⁴Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie–Raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z X.2019r.

kobiety, osoby małoletnie 11129, a mężczyźni 9520. Z policyjnych statystyk wynika, że mimo, iż liczba przypadków przemocy domowej spada od 2014 roku (wtedy liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” wynosiła ogółem 77808; a łączna liczba osób, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą wynosiła 105332), to przypadki przemocy wciąż są poważnym problemem w społeczeństwie.

LICZBA WYPEŁNIONYCH FORMULARZY „NIEBIESKA KARTA”			
przez funkcjonariuszy Policji – dane ogólnopolskie			
ROK	2020	2021	2022
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	72 601	64 250	61 645

Tabela 1. Dane statystyczne Komendy Głównej Policji

Przemoc może pojawić się w każdym domu; nie ma ona związku ani ze statusem społecznym rodziny, ani miejscem zamieszkania, a ofiarami przemocy w rodzinie bywają zarówno mieszkańcy w dużych miastach, jak i mniejszych miejscowościach czy wsiach. Zdarzenia, w których dochodzi do przemocy dotyczą zarówno małżeństw, jak i związków partnerskich, są także sytuacje, w których znęcano się nad dziećmi, czy mieszkającymi we wspólnym domu seniorami.

Z analizy ilości prowadzonych spraw przez Zespół Interdyscyplinarny w ramach procedury „Niebieskie Karty” zaobserwować można, iż na przestrzeni lat 2020-2022 na terenie Gminy Swarzędz problem zdiagnozowanej przemocy domowej zwiększył się.

Liczba wypełnionych formularzy Niebieskich Kart na terenie Gminy Swarzędz			
ROK	2020	2021	2022

Oświata	1	2	8
Ośrodek Pomocy Społecznej	18	33	20
Policja	76	66	99
Służba zdrowia	0	1	3
łącznie	95	102	130

Tabela 2. Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu

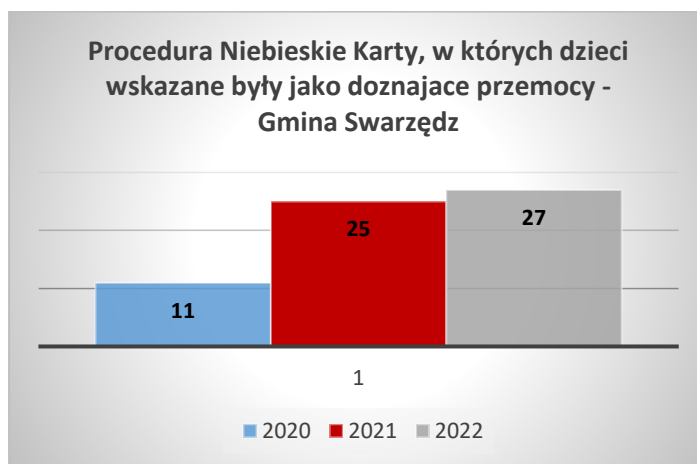
Należy zwrócić uwagę, że rok 2020 to czas pandemii, pomoc osobom doświadczającym przemocy była bardzo utrudniona. Wiele placówek pracowało zdalnie, a część z nich była zamknięta, nie udzielała pomocy. Osoby stosujące przemoc czuły się bardziej bezkarne, a doznające przemocy były odizolowane od pomocy z zewnątrz i całkowicie zdane na stałą obecność osoby stosującej przemoc.

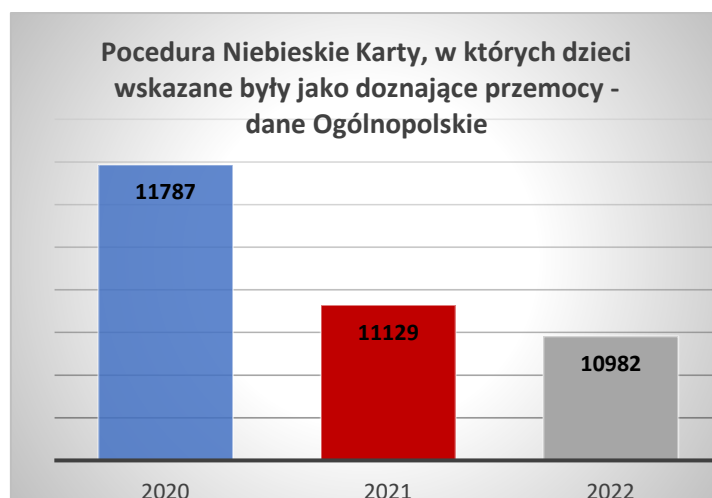
Dokonując porównania ogólnopolskich danych dotyczących płci osób doznających przemocy i stosujących przemoc z danymi posiadanymi przez Zespół Interdyscyplinarny w Swarzędzu można wnioskować, że w przeważającej mierze osobami stosującymi przemoc są mężczyźni, a doznającymi przemocy kobiety i dzieci.

OSOBY WSKAZANE W PROCEDURZE NK JAKO DOZNAJĄCE PRZEMOCY W RODZINIE						
DANE OGÓLNOPOLSKIE (Informacja Statystyczna Komendy Głównej Policji)				DANE GMINY SWARZĘDZ		
PŁEĆ	2020	2021	2022	2020	2021	2022
KOBIETY	62866	55112	51935	61	51	42
MĘŻCZYŹNI	10922	9520	8714	23	9	6

Tabela 3. Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu, dane statystyczne Komendy Głównej Policji

Prezentowane poniżej statystyki pokazują, że problem przemocy wobec dzieci jest wciąż aktualny i prawdopodobnie w dużej mierze jest zjawiskiem ukrytym. Przemoc w rodzinie jest w Polsce, podobnie jak w innych krajach, jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania szeroko zakrojonych działań przeciwdziałających temu zjawisku. Niebagatelny wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie ma dziedziczenie wzorca przemocy ze środowiska pochodzenia. Dzieci wychowujące się w rodzinach z problemem przemocy przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami. Uczą się, że sposobem rozwiązywania konfliktów jest przemoc. Krzywdzenie dziecka przez najbliższe osoby, rodziców lub opiekunów jest jednym z największych zagrożeń dla jego rozwoju i bezpieczeństwa. Krzywdzenie dziecka może mieć formę zarówno przemocy, jak i zaniedbania. Przemoc może natomiast przyjmować formę fizyczną, seksualną lub emocjonalną. W przypadku zaniedbania również można je podzielić na fizyczne (brak odpowiedniej opieki czy zapewnienia fizycznych warunków rozwoju), emocjonalne (brak odpowiedniej więzi, opieki emocjonalnej), ale także medyczne (brak opieki podczas choroby, zapewnienia szczepień itd.) lub prawne (brak rejestracji dziecka w systemie społecznym), a nawet edukacyjne (brak zapewnienia dziecku możliwości uczenia się). Podsumowując, przemoc wiąże się ze szkodliwym działaniem, zaś zaniedbanie – z zaniechaniem. Krzywdzenie dzieci powoduje wymierne negatywne konsekwencje na poziomach indywidualnym i społecznym. Wiele z nich dotyczy zdrowia, zarówno jeszcze w dzieciństwie i młodości, jak i późniejszym życiu.

Wykres 3 : Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu, dane statystyczne Komendy Głównej Policji

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę opublikowała raport „Dzieci się liczą 2022”, w którym zebrała najbardziej aktualne dane na temat zagrożeń bezpieczeństwa i rozwoju dzieci w Polsce.

Najważniejsze ustalenia raportu dotyczące sytuacji dzieci w Polsce:

- >> 41% dzieci doświadcza przemocy ze strony bliskich dorosłych, a 57% ze strony rówieśników;
- >> ponad 170 000 dzieci i nastolatków zostało objętych w 2020 r. pomocą specjalistyczną ze względu na zaburzenia psychiczne; 57% z nich stanowili chłopcy;
- >> w 2021 r. policja odnotowała 1496 prób samobójczych popełnionych przez osoby poniżej 19. r.ż.;
- >> 127 prób samobójczych podjętych przez dzieci lub nastolatków zakończyło się śmiercią; pod względem liczby prób samobójczych zakończonych zgonem jesteśmy na drugim miejscu w Europie, po Niemczech;
- >> w 2021 r. założono 11 129 Niebieskich Kart, w których jako pokrzywdzonych wskazano osoby małoletnie;
- >> w 2021 r. 1335 dzieci zostało odebranych z rodzin z powodu zagrożenia życia w związku z przemocą; w pieczy zastępczej umieszczono 52 572 dzieci.
- >> W 2021 r. w Polsce mieszkało blisko 7 000 600 dzieci. Liczba dzieci w ogólnej populacji naszego kraju maleje systematycznie od początku lat 90. W 2001 r. dzieci stanowiły blisko 21% ogółu populacji, w roku 2021 odsetek ten wynosił około 18%.

Na bazie diagnozy obszarów zagrożeń dzieciństwa opisywanych w raporcie „Dzieci się liczą” zostały sformułowane rekomendacje adresowane do polskiego rządu i instytucji odpowiedzialnych za ochronę dzieci przed krzywdzeniem.

Pozostaje wiele do zrobienia w obszarze ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Szczególnie ważne wydają się być działania profilaktyczne, takie jak: edukacja dzieci

i młodzieży, podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców, a także działania w zakresie zmiany świadomości społecznej oraz uwrażliwianie na problem krzywdzenia dzieci. Świadcami przemocy w rodzinie, ale często też osobami doznającymi przemocy są dzieci. Przemoc bez wątpienia destruktywnie wpływa na ich rozwój emocjonalny. Zaburzenia u dzieci przejawiają się w kilku aspektach i dotyczą zarówno psychologicznych, zdrowotnych, jak i fizycznych upośledzeń ich zachowania.

W rodzinach z problemem alkoholowym akty przemocy fizycznej występują dwukrotnie częściej niż w rodzinach wolnych od problemu alkoholowego. Ofiarami przemocy pijanego rodzica częściej są partnerzy, niż dzieci, te są zdecydowanie częściej zaniedbywane.

Częstym źródłem problemów w polskich rodzinach jest alkohol. Ewa Wach, kierowniczka Zakładu Psychologii Sądowej Instytutu Ekspertyz Sądowych im. J. Sehna w Krakowie, jako pracownik przygotowujący opinie dla potrzeb wymiaru sprawiedliwości, miała wielokrotnie do czynienia z sytuacjami, gdy doszło już do poważnej tragedii: ciężkiego pobicia czy nawet śmierci. Iwona Matysiak z działu Programów Lokalnych i Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom przywołała statystyki z 2019 r., z których wynika, że w 12 proc. rodzin z powodu alkoholu doszło do konfliktu, a w 8 proc. problem alkoholu wskazano jako główną przyczynę konfliktów i przemocy. Z kolei 4 proc. dorosłych Polaków przyznało się do krzywdzenia dzieci pod wpływem alkoholu. W 2021 r. ponad 169 tys. osób doznało w Polsce przemocy w rodzinie. W statystykach policyjnych wskazano, że około 60 proc. osób, które stosują przemoc domową, było w czasie interwencji policji w stanie nietrzeźwości. Te statystyki pozwalają postawić diagnozę, że zjawisko uzależnienia łączy się ze zjawiskiem przemocy domowej. Powszechnie wiadomo, że po wypiciu alkoholu ludziom "puszczają hamulce", ludzie przestają się kontrolować, bywa, że stają się agresywni.⁵

DANE GMINY SWARZĘDZ PROCEDURY, W KTÓRYCH SPRAWCY PRZEMOCY W RODZINIE ZNAJDOWALI SIĘ POD WPŁYWEM ALKOHOLU		
2020	2021	2022
51	36	40

Tabela 4. Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu.

⁵ <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/8805983,przemoc-domowa-w-oparach-uzaleznien.html>

Alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem i zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za swoje czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako czynnik usprawiedliwiający ich zachowanie. Coraz częściej przyczyną przemocy w rodzinie jest uzależnienie nie tylko od alkoholu, ale także uzależnienie od innych substancji psychoaktywnych. Zgodnie z danymi przedstawionymi w Raporcie o stanie narkomanii w Polsce – w 2018 r. odsetek populacji w wieku 15–64 lata sięgających po narkotyki wynosił 5,4%.

Osoby doświadczające przemocy w rodzinie w większości przypadków nie szukają pomocy w związku z tym, co je spotkało. Niemniej jednak, w przypadku, kiedy osoby decydują się na szukanie wsparcia, to najczęściej po pomoc zwracają się osoby doznające przemocy ekonomicznej, fizycznej czy psychicznej (od 31% do 24%), natomiast wśród badanych, których dotknęła przemoc seksualna jedynie co dziewiąta (11%) próbowała uzyskać wsparcie. Jak wynika z Ogólnopolskiej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie - raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z października 2019 roku „osoby doświadczające przemocy w rodzinie rzadko zwracają się o pomoc. Zazwyczaj przemoc jest przez członków rodziny ukrywana. Przyczyny takiej sytuacji są różne: przekonanie, że nie dzieje się nic nietypowego; niskie poczucie własnej wartości; pogląd, że „brudy pierze się we własnym domu”; chęć uniknięcia wstydu; lojalność i przywiązanie do osoby dopuszczającej się przemocy; wiara, że podobne sytuacje nie powtórzą się. Na zgłoszenie przypadku przemocy, np. na policję, osoby jej doświadczające często decydują się, gdy przemoc trwa już od wielu lat. Czasami ma to miejsce w momencie, gdy wydarzy się coś drastycznego, trudnego do zaakceptowania, przemoc się zaostrzy. Może to być też moment w życiu osoby doświadczającej przemocy, w którym czuje się ona bardziej pewna siebie lub otrzyma wsparcie innych osób”.⁶

Ważnym czynnikiem skłaniającym do poszukiwania pomocy - w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie przez kobiety - jest rozszerzenie się przemocy na dzieci, to, że zaczynają one cierpieć. Profesjonaliści zwracali uwagę, że większość osób doświadczających przemocy w rodzinie, nie jest zainteresowana zgłoszeniem tej przemocy czy otrzymaniem pomocy, np. w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Głównym zadaniem profesjonalistów pomagających osobom dotkniętym przemocą domową jest więc *wzmocnienie* tych osób, przekonanie ich, że nie muszą się godzić na przemoc i że same sobie poradzą. Wiele przypadków przemocy w rodzinie zgłaszanych jest przez świadków, np.

---

⁶ Raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z października 2019 roku.

sąsiadów, wtedy szczególnie trudno jest przekonać osoby doświadczające przemocy, że powinny poszukać pomocy i podjąć kroki zmierzające do zmian. Osoby doświadczające przemocy w rodzinie najczęściej także w rodzinie szukają pomocy w związku z zaistniałą sytuacją (od 57% osób szukających pomocy w związku z przemocą seksualną do 38% w przypadku przemocy ekonomicznej). Nieco rzadziej badani, których dotknęła przemoc, zgłaszali się na policję. Policja najczęściej była zaangażowana, gdy dochodziło do przemocy fizycznej (51%), a także psychicznej (44%) i seksualnej (42%), zdecydowanie rzadziej natomiast, w przypadkach przemocy ekonomicznej (27%).

Terapeuci i psycholodzy najczęściej udzielali wsparcia osobom doświadczającym przemocy seksualnej (41%), a rzadziej psychicznej (30%), ekonomicznej (28%) i fizycznej (20%). Stosunkowo często, osoby doznające przemocy w rodzinie zwracają się także o wsparcie do znajomych i przyjaciół (od 19% w przypadku przemocy fizycznej do 29% w przypadku przemocy ekonomicznej). Respondenci dość często deklarowali, że pomocy w związku z przemocą w rodzinie, szukali także w Ośrodku Pomocy Społecznej, u prawnika oraz u lekarza lub w placówce ochrony zdrowia czy też w Ośrodku Interwencji Kryzysowej. Według ekspertów, osoby doświadczające przemocy w rodzinie, jeśli decydują się na szukanie pomocy poza rodziną, to najczęściej wzywają policję. Wniosek ten potwierdzają wyniki badania ilościowego. Duża część osób (w zależności od rodzaju doznawanej przemocy od 20% do 7%) szuka wsparcia w Ośrodku Pomocy Społecznej.

W rodzinach o wyższym statusie społecznym korzysta się z pomocy psychologów czy terapeutów, jednak pojawiła się opinia eksperta, że sprzyja to ukrywaniu przemocy. Podstawową formą wsparcia, z którego korzystały osoby doznające przemocy w rodzinie były: *wsparcie psychologiczne* (od 47% w przypadku przemocy psychicznej do 36% w przypadku przemocy ekonomicznej), *pomoc prawna* (od 38% do 12%) oraz *pomoc socjalna/materialna* (od 27% do 13%). W przypadku przemocy seksualnej ważną okazała się *pomoc rodziny/znajomych* (22%). Natomiast w przypadku przemocy fizycznej schronienie oraz pomoc rodziny i znajomych pojawiają się równie często, jak pomoc socjalna.

Profesjonaliści, którzy wzięli udział w badaniu potwierdzają, że osoby doświadczające przemocy w rodzinie, najczęściej korzystają ze wsparcia psychologicznego i pomocy prawnej. Problemem jest ograniczona dostępność niektórych form pomocy: darmowej psychoterapii, grup wsparcia czy schronisk, gdzie osoby doświadczające przemocy mogą się zatrzymać po opuszczeniu domu.

Na terenie Gminy Swarzędz pomimo podejmowanych interwencji, również niewielu sprawców przemocy zgłasza się do programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc wobec

bliskich. Poniżej przedstawiono dane ilościowe z minionych lat dotyczące liczby osób korzystających z pomocy oraz liczby porad udzielonych w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Przemocy oraz programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc wobec bliskich.

Podobnie jak w latach ubiegłych, działalność profilaktyczna, a także diagnostyczna i interwencyjna realizowane były w ramach działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu, Punktów Konsultacyjnych, a także Zespołu Interdyscyplinarnego i działających w jego ramach Grup Roboczych. Lokalny system wsparcia dla rodzin z problemem przemocy w Gminie Swarzędz dotyczy zatem głównie trzech obszarów:

- pomocy psychologicznej, obejmującej wsparcie emocjonalne i okazanie zrozumienia, wskazanie miejsc schronienia, skierowanie do grupy wsparcia, indywidualne rozmowy z psychologiem,
- pomocy materialnej i socjalnej (konkretne wsparcie finansowe),
- edukacji i interwencji prawnej polegającej na pomocy w przygotowaniu pism procesowych czy wskazaniu możliwych działań prawnych.

Dyżurujący w Punktach Konsultacyjnych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Swarzędzu specjaliści, dzięki swemu wieloletniemu doświadczeniu i wiedzy merytorycznej udzielają pomocy osobom i rodzinom wychodząc naprzeciw problemom przemocy, często związanym z nadużywaniem alkoholu przez osobę stosującą przemoc:

Wyszczególnienie	Kategorie i liczba osób korzystających	2020 r.	2021 r.	2022r.
Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i ich Rodzin	Ogółem	54	65	62
	Osoby uzależnione od alkoholu	25	34	31
	Osoby współuzależnione	27	24	29
	Dziecko z rodziny osoby uzależnionej/DDA	2	7	2

Wyszczególnienie	Kategorie i liczba osób korzystających	2020 r.	2021 r.	2022r.
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w Rodzinie	Ogółem	20	32	32
	Ofiary przemocy	17	30	28
	Sprawcy przemocy	3	2	4

Tabela 5. Liczba porad indywidualnych i grupowych udzielonych w ramach Punktów Konsultacyjnych w latach 2020-2022

LICZBA SPRAWCÓW PRZEMOCY SKIEROWANYCH DO PROGRAMU KOREKCYJNO-EDUKACYJNEGO (dane gminy)			
ROK	2020	2021	2022
	18	9	4

Tabela 6. Dane Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Swarzędzu.

Celem podejmowanych działań jest przede wszystkim uświadamianie negatywnych konsekwencji dotychczasowego postępowania. Pomimo podejmowanych interwencji niewiele osób stosujących przemoc zgłasza się do programu korekcyjno- edukacyjnego, realizowanego w Poznańskim Centrum Profilaktyki Społecznej w Poznaniu. Osoby i rodziny mogą na terenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Swarzędzu skorzystać z szerokiej oferty specjalistycznej – pomocy psychologicznej i prawnej:

Wyszczególnienie	Liczba udzielonych porad	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i ich Rodzin	Ogółem	108	133	139
	Porady indywidualne	100	108	119
	Porady grupowe	8	25	20
	Ogółem	20	32	32

Wyszczególnienie	Liczba udzielonych porad	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy w Rodzinie	Porady indywidualne	18	30	29
	Porady grupowe/rodzinne	2	2	3

Tabela 7. Kategorie odbiorców oraz liczba osób korzystających z pomocy psychologicznej dostępnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Swarzędzu w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	Kategorie i liczba osób korzystających	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Pomoc psychologiczna dostępna w Ośrodku Pomocy Społecznej	Ofiary przemocy w rodzinie	38	65	104
	Sprawcy przemocy w rodzinie	11	2	17
	Osoby uzależnione	3	8	13
	Osoby współuzależnione	11	18	10
	Zaburzenia emocjonalne /kryzysy życiowe	53	85	95
	Trudności wychowawcze	19	26	36
	OGÓŁEM		135 osób	204 osoby

Tabela 8. Kategorie odbiorców i liczba porad indywidualnych oraz grupowych udzielonych w ramach pomocy psychologicznej dostępnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Swarzędzu w latach 2020-2022

Zjawisko przemocy w rodzinie obok problematyki uzależnień wymaga podjęcia szczególnych działań profilaktycznych. Działania te muszą być skierowane do ogółu populacji, ale przede wszystkim do osób bezpośrednio dotkniętych problemem przemocy w rodzinie. Podobnie jak w latach ubiegłych

działalność profilaktyczna, a także diagnostyczna i interwencyjna realizowana była w ramach Punktów Konsultacyjnych. Punkty te oferując pomoc psychologiczno-pedagogiczną, prawną i socjalną skierowane są zarówno do osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem, do członków rodzin zmierzających się z problemem uzależnienia, jak i do ofiar przemocy w rodzinie oraz do tych, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej.

2.3. Podmioty instytucjonalne i zasoby ludzkie oraz działania przewidziane w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2025.

Wszystkie instytucje i placówki powinny ściśle ze sobą współpracować tworząc tym samym efektywny system profesjonalnego wsparcia dla osób doznających przemocy domowej. Kooperacja oraz interdyscyplinarny charakter podejmowanych działań powinny również stawiać sobie za jeden z celów trwałą korektę zachowań o charakterze przemocowym sprawców.

Ośrodek Pomocy Społecznej

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Pracownicy socjalni	Konsultacje
Asystenci rodziny	Poradnictwo
Psycholodzy	Diagnostyka
Terapeuci i instruktorzy terapii uzależnień	Działania w ramach procedury Niebieskie Karty
Pedagodzy	Wsparcie finansowe
Mediator	Kolportaż ulotek i plakatów edukacyjnych
Prawnicy	Przygotowywanie i realizacja społecznych kampanii edukacyjnych
Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Udział w kampaniach o charakterze ogólnopolskim
Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Diagnostyczno Pomocowych	
Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy	

Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Funkcjonariusz Policji Pracownik socjalny	Informowanie nt dostępnych usług pomocowych Edukacja dotycząca mechanizmów i cyklu funkcjonowania osób stosujących i doświadczających przemocy Pomoc osobom doświadczającym przemocy

Poznańskie Centrum Profilaktyki Społecznej

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Psychoterapeuta Psycholog Pedagog Edukator Specjalista w obszarze przeciwdziałania przemocy Profilaktyk uzależnień behawioralnych	Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową oraz programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową; Edukacja w zakresie procedur postępowania w przypadku stwierdzenia możliwości popełnienia przestępstwa przeciwko rodzinie Kierowanie konkretnej sprawy dotyczącej problemu przemocy domowej do zespołu interdyscyplinarnego Leczenie osób uzależnionych Terapia osób współuzależnionych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Pracownik socjalny Terapeuta uzależnień	Informacja Edukacja Wsparcie Diagnostyka Terapia osób uzależnionych

Świetlice opiekuńczo-wychowawcze i socjoterapeutyczne

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Pedagodzy Wychowawcy	Zajęcia psychoedukacyjne i socjoterapeutyczne Atrakcyjne sposoby spędzania czasu wolnego, działania mające na celu rozwijanie kreatywności dzieci i młodzieży Wsparcie w rozpoznawaniu zainteresowań, talentów, mocnych stron u dzieci i młodzieży oraz pomoc ich rozwijania Działania o charakterze profilaktycznym

Szkoły

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Nauczyciele Pedagodzy Psycholodzy	Realizacja projektów profilaktycznych Udział w społecznych kampaniach edukacyjnych Realizacja procedury <i>Niebieskie Karty</i> Zauważanie symptomów przemocy i reagowanie na nie w sposób efektywny Wspieranie Współpraca z rodzinami dzieci

Przedszkola i żłobki

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Nauczyciele, wychowawcy Pedagodzy Logopedzi	Realizacja programów profilaktycznych Zauważanie symptomów przemocy i reagowanie na nie w sposób efektywny Wspieranie Współpraca z rodzinami dzieci

Ośrodek Wspomagania Rodziny w Kobylnicy

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Pracownik socjalny	Kompleksowa pomoc wychowankom i rodzinom
Psycholog	Zajęcia o charakterze profilaktycznym
Pedagog	Terapia zajęciowa
Wychowawcy	Terapia indywidualna i grupy wsparcia dla dzieci i młodzieży
Personel medyczny	Grupy edukacyjne i wspierające dla rodziców

Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Pracownik socjalny	Pomoc psychologiczna i pedagogiczna
Psycholog	Konsultacja prawna
Pedagog	Wsparcie pracownika socjalnego w sprawach socjalnych
Prawnik	Interwencje kryzysowe
	Schronienie dla ofiar przemocy oraz osób znajdujących się w krytycznej sytuacji życiowej
	Informacja, edukacja

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Psycholodzy	Konsultacje
Pedagogy	Diagnostyka
Terapeuci	Terapia zaburzeń rozwojowych i dysfunkcyjnych
	Psychoedukacja
	Informacja, doradztwo, edukacja

Policja

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Funkcjonariusze policji	<p style="text-align: center;">Realizacja procedury <i>Niebieskie Karty</i></p> <p>Podejmowanie interwencji w sytuacjach naruszenia przepisów Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej</p> <p style="text-align: center;">Monitorowanie sytuacji rodziny dotkniętej problemem przemocy domowej</p> <p>Pełna informacja na temat możliwych form pomocy</p> <p style="text-align: center;">Zatrzymanie sprawcy przemocy jeżeli stwarza zagrożenie dla ludzkiego życia lub zdrowia</p> <p style="text-align: center;">Wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko osobom stosującym przemoc domową w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa</p> <p>Zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa</p> <p style="text-align: center;">Podjęcie działań prewencyjnych wobec osoby stosującej przemoc domową</p> <p>Zabezpieczenie dzieci w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia</p>

Straż miejska

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Funkcjonariusze straży miejskiej	<p style="text-align: center;">Udzielanie pełnej informacji o możliwościach pomocy i wsparcia</p> <p>Reagowanie na sytuacje zagrożenia zdrowia lub życia mieszkańców</p>

Poradnie zdrowia

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Lekarze, w tym - psychiatrzy	Konsultacje
Terapeuci, psychoterapeuci	Diagnostyka

Pielęgniarki i inny personel medyczny	<p>Udzielanie pełnej informacji o możliwościach pomocy i wsparcia</p> <p>Terapia</p> <p>Realizacja procedury <i>Niebieskie Karty</i></p>
---------------------------------------	--

Biblioteki

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Pracownicy biblioteki, animatorzy	<p>Udział w społecznych kampaniach edukacyjnych</p> <p>Informacja</p> <p>Udostępnianie literatury o tematyce dotyczącej przemocy</p> <p>Reagowanie na ewentualne, zaobserwowane symptomy, mogące świadczyć o doznawaniu przemocy przez uczestników zajęć bibliotecznych</p>

Sąd i prokuratura

Zasoby ludzkie	Obszary działania
<p>Sędziowie</p> <p>Kuratorzy</p> <p>Adwokaci</p> <p>Prokuratorzy</p>	<p>Prowadzenie spraw i wydawanie wyroków w sprawach związanych z występowaniem problemu przemocy domowej</p> <p>Bieżące, doraźne działania, zabezpieczające interes poszkodowanych, szczególnie dzieci</p> <p>Szeroko rozumiana działalność mająca na celu pomoc osobom doznającym przemocy domowej</p> <p>Działania mające na celu przestrzegania prawa i realizację zasady nieuchronności kary</p> <p>Nadzór w rodzinach z ograniczonymi prawami rodzicielskimi</p> <p>Nadzór nad osobami skazanymi</p>

Media

Zasoby ludzkie	Obszary działania
Redaktorzy, dziennikarze	Aktywny udział w społecznych kampaniach edukacyjnych i profilaktycznych

	Edukacja Informacja
--	------------------------

2.4. Działania podejmowane na terenie gminy Swarzędz w latach 2020-2023 jako odpowiedź zdiagnozowanych problemów i potrzeb.

Założone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata **2020-2023** cele stanowiły motywator do realizacji skonkretyzowanych działań pomocowych o zasięgu lokalnym:

- edukacyjne kampanie społeczne *Stop przemocy* i *Reaguj na przemoc*, w ramach których swarzędzka społeczność informowana była o kluczowych aspektów problemu przemocy i możliwościach uzyskania konkretnego wsparcia,
- działalność Punktu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- przygotowywanie i kolportaż materiałów edukacyjno-informacyjnych umożliwiających dotarcie do dużej części mieszkańców Gminy,
- szkolenia o charakterze warsztatowym poświęcone komunikacji i relacjom: specjalista – osoba doświadczająca przemocy,
- systematyczne podnoszenie kwalifikacji specjalistów pracujących z osobami doznającymi przemocy,
- weryfikacja i ocena świadczonej pomocy z wykorzystaniem sesji superwizyjnych – gwarantujących wysoki poziom usług i przeciwdziałanie *wypaleniu zawodowemu*,
- warsztaty dotyczące skutecznej komunikacji między pracownikami poszczególnych sekcji,
- szkolenia edukacyjno-informacyjne skierowane do nauczycieli szkół podstawowych dotyczące problemu przemocy,
- poradnictwo specjalistyczne oraz interwencyjne skierowane do dzieci, młodzieży i seniorów,
- konsultacje prawne dla osób dotkniętych problemem przemocy,
- działania wspierające rodziców wymagających wsparcia w kontekście występujących w rodzinie problemów wychowawczych,
- działania w ramach procedury *Niebieskie Karty*,
- szeroko rozumiane wsparcie osób doznających przemocy,
- działania interwencji w rodzinach,
- diagnozowanie rodzin, w których istnieje podejrzenie występowania problemu przemocy,
- wykorzystywanie mediacji w pracy z rodzinami, w których występuje problem przemocy,
- informowanie o pełnym wachlarzu możliwości skorzystania z pomocy i wsparcia,
- konsultacje ze sprawcami przemocy dotyczące możliwości udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym, konieczności podjęcia terapii, konsekwencjach postępowania,
- możliwość uczestniczenia w lokalnych wydarzeniach kulturalnych,
- warsztatowy charakter szkoleń dla realizatorów procedury *Niebieskie Karty*, poszerzających kompetencje związane ze współpracą między instytucjami oraz relacjami z osobami doświadczającymi przemocy oraz sprawcami.

Podjęte działania zrealizowane zostały w oparciu o potrzeby mieszkańców Gminy Swarzędz i były zgodne z zakładanymi celami. Oferta pomocowa miała charakter interdyscyplinarny, opierała się na systemowych założeniach współpracy i wykorzystywała spektrum aktywności profilaktycznych, edukacyjnych, informacyjnych oraz wsparcia terapeutycznego. W uzasadnionych sytuacjach podjęto działania interwencyjne, mające na celu ochronę osób poszkodowanych.

3. PREZENTACJA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ NA LATA 2023 – 2025.

3.1. Zasady działania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

Zakres świadczonej pomocy obejmuje osoby doznające przemocy domowej i sprawców przemocy domowej oraz pozostałych mieszkańców Gminy Swarzędz, poprzez podnoszenie świadomości oraz świadczenie konkretnej pomocy w kontekście problemu przemocy domowej. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej opiera się na zasadach zawartych w obowiązujących aktach prawnych, a dotyczą one:

- wzajemnej współpracy organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych, związków wyznaniowych oraz organizacji, środowisk i osób fizycznych, uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej i jej negatywnych konsekwencji,
- jawności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności człowieka,
- szczególnej ochrony dzieci, których gwarantowanym prawem jest funkcjonowanie w bezpiecznym środowisku domowym.

3.2. Adresaci Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.

Mieszkańcy Miasta i Gminy Swarzędz – osoby zagrożone lub doświadczające przemocy domowej oraz osoby stosujące przemoc domową. Ważnym adresatem programu – w kontekście przeciwdziałania ewentualnym zachowaniom przemocowym – są osoby nieradzące sobie z trudnymi emocjami.

3.3 Analiza SWOT.

MOCNE STRONY

- Działania profilaktyczne skierowane zarówno do dzieci, młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz.

- Rozbudowana oferta pomocowa skierowana dla osób zagrożonych i doświadczających przemocy domowej.
- Infrastruktura - istniejący OIK dla osób w kryzysie, poradnie specjalistyczne, psychologiczne, uzależnienia, świetlice, specjaliści w Ośrodku Pomocy Społecznej (od 1 stycznia 2024 r. w Centrum Usług Społecznych).
- Oferta dla dzieci – obozy socjoterapeutyczne, psychologzy, pedagodzy, TUSy, świetlice.
- Wyspecjalizowana kadra poszerzająca systematycznie swoje kompetencje i superwizująca swoje działania.
- Spójny charakter programów o zasięgu lokalnym i powiatowym.
- Oferta pomocowa dla osób stosujących przemoc domową, częściowo poza Miastem i Gminą Swarzędz.

SŁABE STRONY

- Brak programu edukacyjno-korekcyjnego dla osób stosujących przemoc domową na terenie Miasta i Gminy Swarzędz.
- Ograniczony lub odległy czasowo dostęp do psychiatrów i psychologów dla dzieci i dorosłych.
- Niewystarczająca ilość mieszkań w zasobach komunalnych.
- Niski poziom zaangażowania instytucji w pracę zespołu, grup, wsparcie osób, których dotyczy problem przemocy.
- Przemoc jako problem nie zawsze rozpoznany.
- Niewystarczające działania profilaktyczne.
- Niska świadomość społeczna dotycząca definiowania, rozpoznawania zachowań przemocowych.
- Brak organizacji pozarządowych, zajmujących się wsparciem osób doświadczających przemocy.
- Niewystarczająca współpraca w kontekście zaangażowania instytucji, poradni, placówek oświatowych, sądów, w kwestie interwencji, wszczynania procedury NK, dalszego wsparcia osób doświadczających przemocy domowej. Wynika to prawdopodobnie z innych priorytetów, strachu, braku kompetencji itp.
- Niewystarczające poradnictwo wychowawcze.
- Ograniczona możliwość specjalistycznego wsparcia typu rehabilitacja, dogoterapia, hipoterapia, lasoterapia, hydroterapia, stanowiące element pracy terapeutycznych minimalizującej skutki doświadczania przemocy.
- Brak regularności w dostępności grup wsparcia dla kobiet oraz mediacjach.

SZANSE

- Wyspecjalizowana kadra regularnie superwizująca swoje umiejętności i działania. Chęć podnoszenia swoich kwalifikacji przez osoby pracujące z doświadczającymi przemocy i stosującymi przemoc.

- Większa świadomość mieszkańców miasta i gminy Swarzędz, reagowania na cierpienie.
- Zainteresowanie metodami wychowawczymi podkreślającymi podmiotowość małoletnich, dostrzeganie ważności dziecka, dziecko jako pełnoprawnego członka rodziny.
- Większe inwestowanie w wykształcenie i rozwój dzieci.
- Dostrzeganie ważności w działaniach profilaktycznych.
- Wzrost usług specjalistycznych na terenie Miasta i Gminy Swarzędz.
- Szeroki wachlarz usług, działań promujących konstruktywne sposoby rozwiązywania problemów.
- Wielość i różnorodność zajęć dla dzieci i dorosłych np. w Klubie Integracji Społecznej

ZAGROŻENIA

- Wykorzystywanie procedury Niebieskie Karty w sprawach konfliktowych.
- Etykietkowanie i stygmatyzacja osób z rodzin dysfunkcyjnych przez środowisko lokalne.
- Zdarzanie się sytuacji nieprofesjonalnego traktowania osób potrzebujących wsparcia przez osoby zobowiązane do reagowania na krzywdę i udzielania pomocy.
- Niewystarczający stopień współpracy międzyinstytucjonalnej.

3.4. Cel strategiczny Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.

Zminimalizowanie zjawiska przemocy.

3.5. Cele szczegółowe Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.

1. Wielowymiarowe wsparcie osób doznających przemocy w celu skutecznego uwolnienia się z dysfunkcyjnego środowiska – większa dostępność, bogatsza oferta, zindywidualizowane podejście.
2. Rozszerzenie oferty działań skierowanych do osób stosujących przemoc domową.
3. Zwiększenie poziomu świadomości mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz dotyczącej rozpoznawania i możliwości prawidłowego reagowania na zjawisko przemocy.
4. Wzbogacenie oferty zajęć, warsztatów umożliwiających rozwijanie zainteresowań i spędzanie czasu w sposób konstruktywny.
5. Zwiększenie stopnia profesjonalizmu i umiejętności osób świadczących wsparcie osobom, których dotyczy zjawisko przemocy.

3.6. Działania zwiększające szanse na osiągnięcie celów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.

Cel 1. Wielowymiarowe wsparcie osób doznających przemocy w celu skutecznego uwolnienia się z dysfunkcyjnego środowiska – większa dostępność, bogatsza oferta, zindywidualizowane podejście.

Działania:

1. Interwencje i zabezpieczenia w środowiskach dysfunkcyjnych przewidziane w świetle prawa, mające na celu ochronę osób doświadczających przemocy domowej.
2. Psychologiczne, prawne, psychiatryczne i socjalne wsparcie osób doświadczających przemocy w celu przywrócenia dobrostanu i umożliwienia prawidłowego funkcjonowania.
3. Zwiększenie współpracy międzyinstytucjonalnej zwiększającej efektywność świadczonej pomocy.
4. Zajęcia świetlicowe, półkolonie, obozy socjoterapeutyczne dla dzieci.
5. Pomoc w aktywizacji zawodowej i społecznej.
6. Działania w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej.
7. Pozyskiwanie środków na realizację celów Programu.

Cel 2. Rozszerzenie oferty działań skierowanych do osób stosujących przemoc domową.

Działania:

1. Kształcenie kadry pracującej ze sprawcami.
2. Programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy.
3. Działania zmierzające do ponoszenia konsekwencji przez sprawców, nieuchronności skutków.
4. Działania wzmacniające/utrwalające efekty wypracowanych sposobów radzenia sobie z negatywnymi emocjami.
5. Wzbogacenie wsparcia dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.
6. Pomoc psychologiczna dla osób po odbyciu kary pozbawienia wolności za przewinienia z obszaru przemocy.
7. Wsparcie w zakresie powrotu sprawców przemocy (po odbyciu kary pozbawienia wolności) na rynek pracy i integracja ze środowiskiem lokalnym.

Cel 3. Zwiększenie poziomu świadomości mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz dotyczącej rozpoznawania i możliwości prawidłowego reagowania na zjawisko przemocy.

Działania:

1. Kampanie edukacyjne i profilaktyczne.
2. Grupy wsparcia dla opiekunów/rodziców, którzy chcieliby rozwijać swoje kompetencje rodzicielskie, społeczne i wiedzę na temat
3. Indywidualne informowanie i edukacja osób przychodzących do Ośrodka Pomocy Społecznej (od 1 stycznia 2024 r. Centrum Usług Społecznych), Komisariatu Policji, Poradni i in.
4. Integracja społeczności lokalnej poprzez organizowanie pikników, imprez i tematycznych spotkań grupowych.
5. Zajęcia świetlicowe, półkolonie i obozy socjoterapeutyczne podczas których prowadzona jest działalność edukacyjna.
6. Informacje w mediach społecznościowych i na stronach poszczególnych instytucji.
7. Informacje dotyczące miejsc wsparcia i zapoznanie z ofertą pomocową.
8. Zajęcia edukacyjno-wspierające w szkołach, możliwość skorzystania ze wsparcia psychologów i pedagogów w szkołach.

Cel 4. Wzbogacenie oferty zajęć, warsztatów umożliwiającymi rozwijanie zainteresowań i spędzanie czasu w sposób konstruktywny.

Działania:

1. Zajęcia dla dzieci i dorosłych w Klubie Integracji Społecznej, Ośrodku Kultury, innych miejscach organizujących tematyczne zajęcia rozwijające zainteresowania.
2. Włączanie mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz w prowadzenie i aktywny udział w zajęciach co zwiększy zaangażowanie i stopień integracji uczestników.
3. Koła zainteresowań w szkołach i zajęcia dodatkowe w przedszkolach.
4. Wskazówki i rozpowszechnianie, udostępnianie pomysłów, alternatywnych sposobów spędzania czasu czy integracji rodzin np. w ramach współpracy rodzin z asystentami rodzin, Klubu Integracji Społecznej czy imprez organizowanych np. przez Ośrodek Pomocy Społecznej (od 1 stycznia 2024 r. centrum Usług Społecznych).
5. Rozpowszechnianie informacji dotyczących miejsc i osób wspierających aktywność społeczną, edukacyjną oraz pracy nad emocjami.
6. Wpłacanie edukacji komunikacyjnej podczas zajęć rozwijających pasje i zainteresowania.
7. Rozwijanie aktywności wolontariatu, również przy współpracy ze szkołami.

Cel 5. Zwiększenie stopnia profesjonalizmu i umiejętności osób świadczących wsparcie osobom, których dotyczy zjawisko przemocy.

1. Udział pracowników instytucji pomocowych w szkoleniach, warsztatach, konferencjach.

2. Regularne podnoszenie kompetencji poprzez korzystanie z literatury i czasopism tematycznych.
3. Regularne podnoszenie kompetencji w zakresie zjawiska przemocy osób pracujących z dziećmi, tj. nauczycieli, pedagogów, wychowawców.
4. Systematyczne superwizowanie swojej pracy, umiejętności i podejmowanych działań.
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, oferującymi zajęcia sensoryczne, szeroko rozumianą rehabilitację, wsparcie psychologiczne, TUSy i in.
6. Szeroko rozumiana działalność projektowa, wykorzystująca np. środki UE, wpisująca się w cele Programu.
7. Umożliwienie korzystania ze wsparcia osobom pomagającym.
8. Zapewnienie bezpiecznego miejsca pracy i dobrych warunków zatrudnienia.

4. WSKAŹNIKI.

- Liczba osób, które uczestniczyły w szkoleniach dotyczących przemocy.
- Liczba osób doświadczających przemocy, objętych wsparciem psychologa, prawnika.
- Liczba sprawców przemocy skierowanych do programu edukacyjno-korekcyjnych.
- Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych, profilaktycznych i/lub informacyjnych dotyczących przemocy.
- Liczba osób korzystających ze wsparcia terapeutów uzależnień.
- Liczba osób objętych wsparciem w ramach opieki wytchnieniowej lub specjalistycznych usług opiekuńczych.
- Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach świetlicowych, w obozach socjoterapeutycznych i półkoloniach.
- Liczba osób uczestniczących w zajęciach rozwijających zainteresowania.

5. Przewidywane efekty Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023 – 2025.

- Zwiększenie świadomości dotyczącej przemocy i możliwości uzyskania wsparcia przez mieszkańców Miasta i Gminy Swarzędz.
- Nabycie, rozwinięcie i wzmocnienie nieagresywnych sposobów rozwiązywania problemów.
- Zwiększenie umiejętności osób doświadczających przemocy w zakresie rozpoznawania zachowań przemocowych i wypracowania gotowości do korzystania z oferty pomocowej co zmniejszy zjawisko przemocy domowej.
- Wzbogacenie dostępności i zasięgu szeroko rozumianej pomocy specjalistycznej, zarówno dla osób zagrożonych, jak i doświadczających przemocy.
- Nabycie i utrwalenie nowych, konstruktywnych umiejętności radzenia sobie z negatywnymi emocjami, szczególnie przez osoby stosujące przemoc poprzez wsparcie indywidualne i udział w programach korekcyjno-edukacyjnych.

- Osiągnięcie wyższych kompetencji i umiejętności osób wspierających.
- Zwiększenie stopnia zaangażowanie przedstawicieli instytucji w rozwiązywanie potencjalnego problemu przemocy i wyższy poziom współpracy międzyinstytucjonalnej.

6. Źródła finansowania.

Działania realizowane w ramach Programu finansowane będą z budżetu państwa, budżetu Gminy Swarzędz oraz środków pozyskiwanych z innych źródeł.

7. Monitoring i ewaluacja.

Ewaluacja jako proces, którego zadaniem jest ustalenie skuteczności Programu i stopień osiągnięcia zakładanych celów stanowić będzie faktyczną bazę do ewentualnej weryfikacji podejmowanych działań. Ewaluację umożliwi systematyczne zbieranie i analizowanie pozyskiwanych informacji. Wykorzystane zostaną do tego standardowe kryteria oceny tj. trafność, efektywność, skuteczność i użyteczność.

UZASADNIENIE

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Program ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej.